

„Ti i ja – Temperamenta 2”

----- Temperament roditelja

Adrijana Hadžić, mag. act. soc.
04.02.2021. godine

Pragma*

Ministarstvo zdravstva
Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Programske aktivnosti „*Podrška obitelji u zajednici*“ provode se uz financijsku potporu Ministarstava. Sadržaj aktivnosti u isključivoj je odgovornosti Udruge i ni pod kojim uvjetima se ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstava.

Program se provodi uz partnerstvo Doma zdravlja Zagreb – Istok i Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu.

TEMPERAMENT

Pragma*

- **Temperament** se može definirati kao skup karakterističnih ponašanja, koja su urođena i uglavnom su postojana tijekom cijelog života. Naš je temperament određen našim jedinstvenim karakteristikama.
- O **temperamentu** ovisi kako će osoba reagirati na određenu situaciju u svom životu, kako će se razvijati njegovo mišljenje i pogled na svijet.

- Pitanje koje se nameće:

„Je li moguće takav biološki određeni sklop promijeniti iskustvom?“

Temperament
je temelj na
kojem je osoba
izgrađena.

KARAKTER

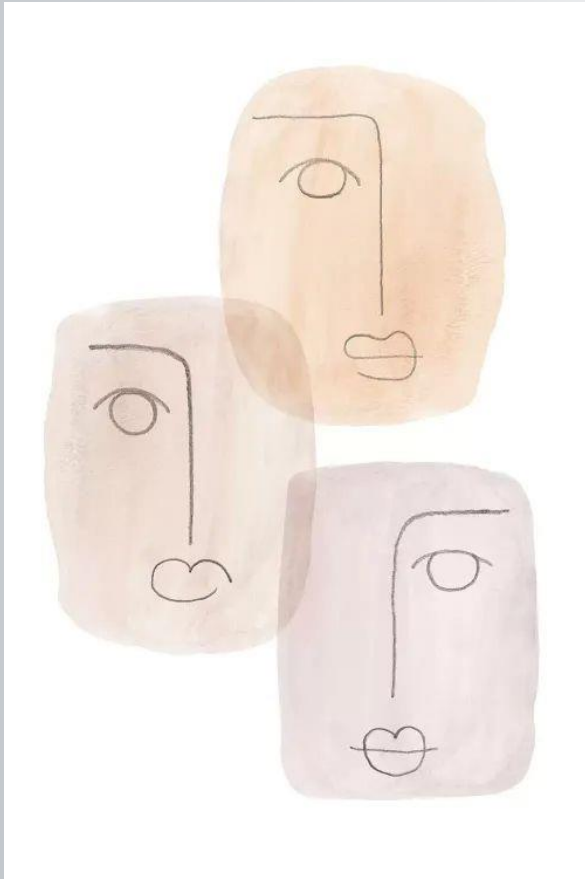
Pragma*

- **Karakter** (grč. odlika, obilježje) se izgrađuje kroz život.
- Obično se definira kao skup trajnih, stečenih osobina i dispozija ka određenim ponašanjima u životu. Očekujemo da se osoba u skladu sa svojim karakterom ponaša u svim situacijama isto/slično.
- **mijenja se** tijekom života i sazrijeva u odrasloj dobi.
- Sastoji se od vrijednosti, ciljeva, načina suočavanja s okolnostima te uvjerenja o samome sebi i okruženju.
- **Temperament vs. Karakter**

GLAVNE CRTE TEMPERAMENTA

Pragma*

emocionalna stabilnost

nestabilnost

optimizam

pesimizam

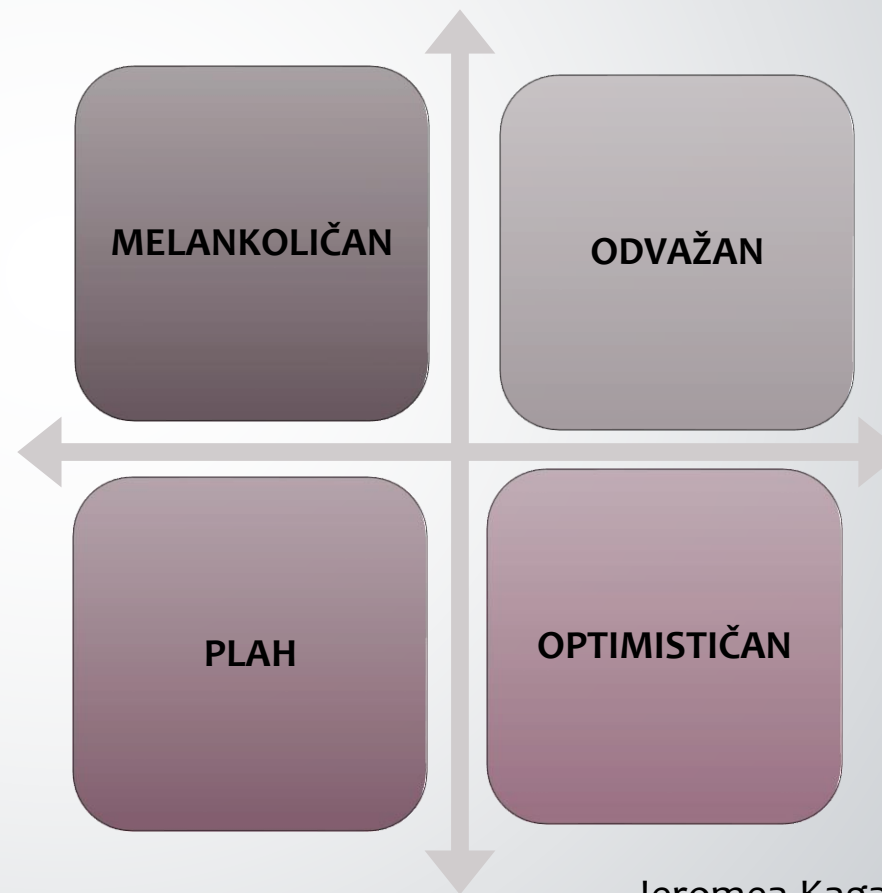
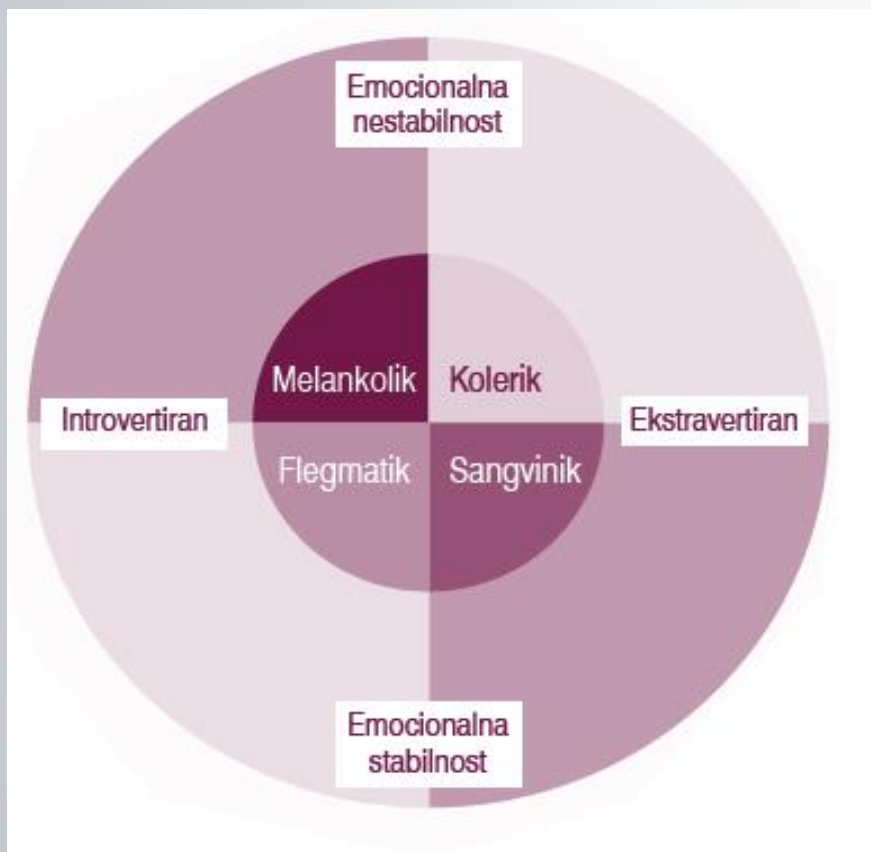
ekstravertiranost

introvertiranost

VRSTE TEMPERAMENTA

Pragma*

Jeromea Kagan, razvojni psiholog

SANGVINIK - OPTIMIST

Pragma*

- Ekstrovert, govornik, optimist.
- Sangvinici su energični, zabavni i otvoreni ljudi. Odlični su motivatori, jako su kreativni, vole ljude i znaju oduševiti. Odlični su trgovci i pripovjedači i imaju svestranu i privlačnu osobnost.
- Moto: „Zabavljajmo se!“
- Obično nisu dobri slušatelji jer uvijek **vode razgovor**. Pretjerano su osjetljivi, zahtijevaju ljubav, pažnju i odobravanje od svih.
- **Slabosti:** zavist, samoljublje.

KOLERIK - ODVAŽAN

Pragma*

- Ekstrovert, poduzetan, optimist.
- Kolerična osoba po prirodi je usmjerena ciljevima, živi da uspije, brza je u organizaciji. Kolerici su izrazito usredotočeni na zadatke, ali istodobno i vrlo otvoreni.
- Moto: „**Samo napravi – odmah!**“
- Žele imati stvari pod kontrolom, odlični su vođe, vrlo su otvoreni, direktni i odlučni.
- Zapovjednički su nastrojeni. Mogu biti neobazrivi u ophođenju s ljudima i mogu emocionalno povrijediti ljude oko sebe. Uvijek im se žuri, a na odmor gledaju kao na gubljenje vremena.
- **Slabosti:** bijes, ljutnja.

MELANKOLIK

Pragma*

- **Introvert, mislilac, pesimist.**
- Melankolične osobe su tihe i brižne. Obožavaju elektroničke spravice i tehniku.
- Melankolik se oblači bez greške i vrlo je sitničav oko svog izgleda. Melankolici su jako osjetljivi i sve uzimaju k srcu. Iako su škrti u izražavanju emocija, melankolici trebaju emocionalnu podršku i mir. Nikada ih nećete naći bez popisa, tablica, planera. **Pod svaku cijenu teže savršenosti u svemu.**
- **Moto: „Ako nešto vrijedi napraviti onda to napravimo savršeno i po pravilima.“**
- **Slabosti:** očaj i osuđivanje.

FLEGMATIK - PLAH

- **Introvert, promatrač, pesimist.**
- Flegmatici su uravnoteženi, zadovoljni ljudi. Nisu tako očiti kao ostali tipovi i malo ih je teže prepoznati. Oblače se neupadljivo, ne žele skretati pažnju na sebe.
- Vrlo su simpatični i izbjegavaju sukobe. Neodlučni su i lako se daju iskorištavati.
- **Moto: „Zašto bih stajao ako mogu sjediti?“**
- **Slabosti:** lijenost.

Pragma*

ZAŠTO JE VAŽNO POZNAVATI SVOJ TEMPERAMENT ?

- Razumijevanje našeg vlastitog temperamenta omogućuje nam da **bolje upoznamo sebe.**
- Također pomaže nam da **prihvaćamo, shvaćamo i istinski cijenimo** druge ljude.
- Roditelji mogu, na osnovi temperamenta određenog djeteta, **shvatiti što u stvari motivira dijete** - zbog čega dijete reagira na neku situaciju na određeni način.

KORIŠTENA LITERATURA:

- Goleman, D. (2017). *Emocionalna inteligencija – Zašto je važnija od kvocijenta inteligencije*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Lawrence E. Shapiro (2019). *Kako razviti emocionalnu inteligenciju djeteta*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Berk, L. E. (2007). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Rothbart, M. K., & Ahadi, S. A. (1994). Temperament and the development of personality. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 55–66.
- Kagan, J., & Snidman, N. (1991). Temperamental factors in human development. *Science Watch: Infant development*, 46 (8), 856 – 862.

HVALA NA PAŽNJI !

Pragma*

Adresa: Teslina 13, Zagreb

Web: www.udruga-pragma.hr

Facebook: www.facebook.com/udrugapragma

Telefon: 01 77 89 950

e-mail: pragma@udruga-pragma.hr

„TI I JA – TEMPERAMENTA 2“

TEMPERAMENT DJETETA

Ministarstvo zdravstva

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Programske aktivnosti „*Podrška obitelji u zajednici*“ provode se uz financijsku potporu Ministarstava. Sadržaj aktivnosti u isključivoj je odgovornosti Udruge i ni pod kojim uvjetima se ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstava.

Program se provodi uz partnerstvo Doma zdravlja Zagreb – Istok i Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu.

Temperament djeteta

- Djeca se već po rođenju međusobno jako **razlikuju** pa tako često možete čuti da je neko dijete mirno i "**dobro**" dijete, a isto tako da su neka djeca nemirna i "**teška**".
- Većina djetetovog ponašanja se razvija u interakciji s okolinom, no postoji jedna stvar koja je u potpunosti urođena – **djetetov temperament**.
- Temperament opisuje djetetov ponašajni stil, ne odražavajući toliko **što** dijete čini, koliko **kako** to čini.

Braća i sestre – razlike u temperamentu

Karakteristike temperamenta kod djece

- Istraživači su se ovim pitanjem počeli konkretnije baviti polovicom prošlog stoljeća te su producirali brojne modele i terapije kojima su pokušali što detaljnije opisati karakteristike temperamenta.
- **Thomass i Chess** definiraju temperament kao ponašajni stil opisujući način kako dijete nešto izvodi uključujući intenzitet, prag i ritmičnost aktivnosti. Djeca su procjenjivana ovisno o **devet karakteristika** temperamenta na temelju čega su potom grupirana u tri kategorije:

„Lagana”

„Teška”

„Suzdržana”

Oko 35 % djece nije svrstano niti u jednu od ovih kombinacija

Odlazak u park – Maja, Lana i Slavko

U parku se neka djeca igraju na klackalici, neka na ljuljačkama a neka u pješčaniku.

Lana - ulazi u park držeći maminu ruku. Čim ugleda pješčanik, trči da se priključi djeci koja se tamo igraju i ostalima govori: idemo sagraditi najveći dvorac!

Maja - pri dolasku u park skriva se iza mamine noge i promatra čitavu situaciju u tek nakon nekog vremena odluči otići na praznu ljuljačku udaljenu od druge djece. Nakon nekog vremena što se ljulja sama, odluči prići bliže drugom djetetu.

Slavko - utrčava u park ostavljajući buku iza sebe. Nema vremena za gubljenje dok trči prema brodu i krene se igrati gusara. Vidjevši tamo puno djece gura se naprijed da preuzme kormilo u ruke i bude kapetan. Smijući se glasno, uplašio je mlađe dijete koje je bilo u blizini i ono se rasplakalo.

Djeca lakog temperamenta

Obilježja:

- Fleksibilna, dobro raspoložena, lako uspostavljaju rutinu svakodnevnih aktivnosti i pozitivno pristupaju novim situacijama i ljudima.
- S manjom razinom tjeskobe savladavaju situacije frustracije.
- Potrebe “lakog” djeteta mogu biti jednako tako važne i snažne kao i kod onoga koje je bučnije
- Oko **40 %** djece može se smjestiti u ovu skupinu

Djeca koja su suzdržana

Obilježja:

- Oprezna, donekle negativnog raspoloženja, mirnija, manje su aktivna, a pred nepoznatim ljudima sklona su povlačenju (stidljiva su).
- Potrebno im je dulje vrijeme da se prilagode situaciji - ipak potom prihvate nove ljude i okolnosti. - **problemi prelaska iz vrtića u školu.**
- **Savjet:** Ustrajanje u dnevnoj rutini, uz osiguranje dovoljno vremena da se uspostave veze u novim situacijama - nužno je kako bi se razvila djetetova neovisnost.
- **Prednost** povučenog djeteta je da promisli prije nego što djeluje. - (nisu toliko povodljiva)
- Oko **15 %** djece spada u ovu skupinu

Sramežljiva nasuprot društvene djece

Sramežljive bebe - od rođenja, ali se oko prve godine života javlja se kao prirodan refleks u blizini nepoznatih ljudi, te svoj vrhunac može doseći u tinejdžerskoj sobi.

Sramežljivost je odbacivanje onih ljudi s kojima nisu povezani i usmjeravanje na one s kojima jesu (privrženost roditeljima).

Slanjem poruka djetetu da ne smije biti sramežljivo, govori mu se da nije dovoljno dobro.

Poticanje društvenosti kod sramežljivog djeteta:

- postupno upoznajte dijete s drugima
- izvlačite dijete iz njegovog svijeta mašte
- učite ih socijalnim vještinama - **uloga starije djece**
- pohvalite '**hrabro**' ponašanje poput korištenja kontakta očima – jasni u pohvali!
- potičite dijete na samostalnost
- razvijajte njegovo samopouzdanje

Ako ljudi vaše dijete nazivaju '**sramežljivim**', nježno ga ispravite tako da vaše dijete čuje kako kažete '**samo im treba vremena da se udobno smjeste**'.

Djeca teškog temeperamenta

Obilježja:

- aktivna, živahna, češće negativno raspoložena i intenzivno reagiraju na većinu podražaja, negativno reagiraju na nove ljude i situacije, teško uspostavljaju obrasce i ritam.
- burnih su emocionalnih reakcija, lako se uznemire, imaju poteškoća s prilagodbom među vršnjacima i u školi, a roditelji se teže snalaze u odgojnom postupanju.
- Živahne igre – **izbacivanje energije**
- Oko **10 %** djece spada u ovu skupinu

EKSPLOZIVNA DJECA – djeca koja imaju česte ispade bijesa, ljutnje odnosno tantrume

Eksplzivni ispadi se javljaju kada kognitivni zahtjevi stavljeni pred dijete nadmašuju njegove sposobnosti da adekvatno odgovori na takve zahtjeve.

Ne zaobilaze ni najbolju od najbolje djece.

Emocije poput bijesa ili ljutnje - ako se iskazuju na pravilan, „zdrav“ način, iste mogu djecu potaknuti na rješavanje zahtjeva, pokrenuti ih i pomoći im da budu efikasnija.

Zašto dolazi do takvih reakcija ?

- Nemaju razvijene kapacitete otpornosti na frustraciju niti su dovoljno fleksibilna u pronalaženju rješenja za zahtjeve koji su pred njih stavljeni.
- U periodima emocionalnih ispada djeca se nalaze u stanju visoke emotivne pobuđenosti, te pri tome ne mogu racionalno razmišljati, pričati, zaključivati niti odlučivati – **impulsivno reagiranje**.
- **Nisu namjerno „zločesta“**
- Također, **djeca koja su vrlo senzibilna** mogu **snažnije** osjetiti ljutnju, a onda i snažnije reagirati.

Kod koje djece dolazi do eksplozivnih reakcija ?

- Tantrumi se javljaju **podjednako** kod muške i ženske djece.
- Najčešće **uzrasta od jedne do treće godine života** – period prkosa, otpora, negativizma.
- Ispadi bijesa **češće** se javljaju kod djece koja u svakodnevici često budu zaustavljena u tome da iskažu ljutnju.
- Dječje se mentalne i kognitivne sposobnosti razvijaju brže nego sposobnosti komunikacije – **nedostatak verbalizacije osjećaja**.
- **Prolaskom ove faze** - većina djece nauči kontrolirati emocije i nositi se s frustracijama.

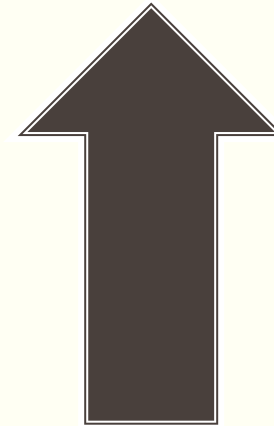
„Samo ignoriraš i proći će“ - najčešća je „preporuka“

Nerijetko su roditelji podčinjavani savjetima poput:

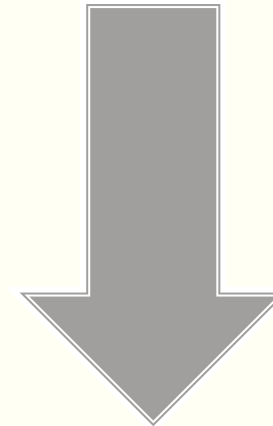
Dijete malo zna, zato se tako ponaša. Zato se tako ignoriraš, ono će se smiriti.

Ignoriranjem emocionalnog stanja djeteta – dijete neće razviti sposobnosti kako se nositi s frustracijama te neće imati prilike istrenirati svoju kognitivnu fleksibilnost.

Dijete: osjeća sve senzacije povezane s frustracijom; vruće lice, uznemirenost, napetost, eksplozivnost.

Roditelj: Ignorira, pretvara se da se ništa ne događa.

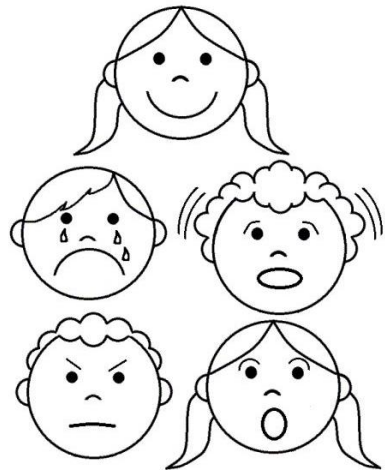
Što bi bilo dobro činiti ...

- Svijest o dječjim osjećajima i razumijevanje pozadine njegova ponašanja.
- Roditeljsko reguliranje svojih emotivnih stanja – ostati smiren.
- Identificirati koje vještine nedostaju djetetu.
- Naučiti dijete vještinama koje nedostaju – npr. **osnovni rječnik osjećaja**

Stupanj frustracije

Rang boja

ZELENA

ŽUTA

CRVENA

Odgoj u skladu s temperamentom - smjernice

- **Budite svjesni** temperamenta svog djeteta i poštujujte njegovu jedinstvenost bez uspoređivanja djeteta s drugom djecom - „*vidi kako se druga djeca sva igraju skupa, a ti si sama tu u kutu.*” , „*Da barem nisi toliko sramežljiv*”
- **Objasnite svoje odluke i motive.** Saslušajte djetetove argumente i njegov način gledanja i potičite zajedničko traženje rješenja.
- **Odredite granice** kako biste pomogli djetetu da razvije samokontrolu. Poštujujte djetetovo mišljenje, ali ostanite dosljedni u važnim granicama.
- **Budite dobar uzor** jer djeca uče oponašanjem.
- **Uživajte u svojem jedinstvenom djetetu!**

Za kraj ...

- Metode odgoja roditelja, ma kakve one bile, oblikuju djetetovu sposobnost i zajedno s urođenim nasljeđem (temperamentom) postavljaju temelj čovjeka u kojeg će dijete izrasti.
- Uklapanje djetetova temperamenta sa zahtjevima i očekivanjima okoline može snažno učvrstiti međusobne odnose.
- Roditeljima koji su usklađeni s djetetovim temperamentom i koji prepoznaju djetetovu snagu, život s djetetom bit će pun užitaka, bit će to dinamičan ples koji traje cijeli život.

Na svijet dolazimo s *nasljeđem*, no potrebno nam je *iskustvo* da bismo se izgradili kao osobe.

Literatura:

- Goleman, D. (2017). Emocionalna inteligencija – Zašto je važnija od kvocijenta inteligencije. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Lawrence E. Shapiro (2019). Kako razviti emocionalnu inteligenciju djeteta. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Greene, R. W. (2014). The Explosive Child: A New Approach for Understanding and Parenting Easily Frustrated, Chronically Inflexible Children. New York: HarperCollins
- Horne, A. M., Sayger T. V. (2017). Treating Conduct and Oppositional Defiant Disorders in Children. Psychology practitioner guidebooks. Pergamon Press

Hvala na pažnji !

- Adresa: Teslina 13, Zagreb
- Web: www.udruga-pragma.hr
- Facebook: www.facebook.com/udrugapragma
- Telefon: 01 77 89 950
- e-mail: pragma@udruga-pragma.hr